ΣΧΕΔΙΟ

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

1. ΟΙ ΙΔΡΥΤΙΚΕΣ ΑΦΕΤΗΡΙΕΣ ΜΑΣ

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ συγκροτήθηκε από δυνάμεις και άτομα που προέρχονταν από όλα τα ιστορικά ρεύματα του Αριστερού Κινήματος: το Κομμουνιστικό Κίνημα, το Σοσιαλιστικό, το Σοσιαλδημοκρατικό καθώς και από δυνάμεις των Δημοκρατικών Αγώνων και των Κοινωνικών Κινημάτων, της Γυναικείας Απελευθέρωσης, της Οικολογίας και της Νεολαίας.

Αυτές οι διαφορετικές καταβολές αντιπροσωπεύουν πολύτιμες εμπειρίες, όμως, συγκροτούν την προϊστορία του Συνασπισμού και όχι το μέλλον του. Η ίδρυση του Συνασπισμού αποσκοπούσε, όχι στο άθροισμα αυτών των καταβολών, ούτε μόνο στην ενιαιοποίησή τους, αλλά και στην υπέρβασή τους, και την κατάκτηση μιας νέας και κοινής προοπτικής.

Από την προϊστορία των διαφορετικών καταβολών και προσπαθειών Ανανέωσης του κομμουνιστικού και Αριστερού Κινήματος, φιλοδοξεί να περάσει στην οικοδόμηση μιας νέας ταυτότητας, και μιας Αριστεράς που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της εποχής μας.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ, ως ένα νέο κόμμα της Αριστεράς αποτελεί ταυτόχρονα συνέχεια και τομή, μέσα στην ιστορική πορεία του Αριστερού Κινήματος.

Γι' αυτό, στην πολιτική απόφαση του ιδρυτικού μας Συνεδρίου, χαρακτηρίσαμε την ίδρυση του Συνασπισμού ως μια πράξη «επανίδρυσης της Αριστεράς στην Ελλάδα». Αυτό το ιδρυτικό καθήκον, όπως, στο ίδιο Συνέδριο, αποφασίσαμε, απαιτεί να οικοδομήσουμε το ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟ «ως μία δύναμη **ανταγωνιστική** προς τις σχέσεις εκμετάλλευσης, ανελευθερίας, αποξένωσης και ανισοτήτων, που κυριαρχούν στις καπιταλιστικές κοινωνίες

και στη δική μας κοινωνία». Κι επίσης, «να επαναθεμελιώσουμε τη σοσιαλιστική προοπτική ως όραμα, αλλά και ως κίνημα ζωντανό του παρόντος, ως σύνθεση θεωρητικού μόχθου, κοινωνικής πρακτικής, πολιτικής παρέμβασης».

Κατά τη δεκαετία που πέρασε υπήρξαν θετικά βήματα και στο πεδίο του «θεωρητικού μόχθου» και της «κοινωνικής πρακτικής» και της «πολιτικής παρέμβασης». Τα βήματα αυτά, όμως, ήταν ελλειπτικά, αποσπασματικά, και ασφαλώς ανεπαρκή. Η εκλογική αποτυχία του ΣΥΝ το 1993, το άγχος της κοινοβουλευτικής επιβίωσης, καθώς και μια υποταγή σε πιέσεις της συγκυρίας, είχαν ως αποτέλεσμα τα ιδρυτικά μας αυτά καθήκοντα να παραγκονισθούν στο όνομα άλλων αναγκών και προτεραιοτήτων.

2. ΝΕΕΣ ΦΙΛΟΔΟΞΙΕΣ – ΝΕΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

Ωστόσο, τα καθήκοντα αυτά, έστω και ως γενικοί προσανατολισμοί, εξόπλισαν το ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟ με αντοχή, και με ετοιμότητα, που του επέτρεψε να κατανοήσει έγκαιρα, και να συναντηθεί, με τα νέα κοινωνικά κινήματα, και να συμμετάσχει ενεργά στη νέα παγκόσμια εμπειρία που ζούμε με το κίνημα κατά της Νεοφιλελεύθερης καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης.

Η συνάντηση αυτή δεν ήταν τυχαία, ούτε είναι τεχνητή, αλλά έχει μια αντικειμενική βάση: οι ιδρυτικές αφετηρίες του ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ συναντώνται σήμερα με τις νέες φιλοδοξίες, αλλά και τις νέες απαιτήσεις που φέρνει στο προσκήνιο το κίνημα αυτό. Αποκτούν έτσι μία μεγαλύτερη επικαιρότητα.

Το καθήκον, όμως, της επανίδρυσης της Αριστεράς, της αναθεμελίωσης των οραμάτων της και της ανάδειξής της σε μία δύναμη ανταγωνιστική προς το «σύστημα», επαναστατικό από τη φύση του, είναι ένα καθήκον, όχι στατικό αλλά διαρκές. Και απαιτεί τη συμβολή όλων όσοι ενδιαφέρονται για την Αριστερά, ως μέλλον και όχι ως υπόλειμμα του παρελθόντος.

Αποστολή του προγραμματικού Συνεδρίου είναι να θέσει τις δυνάμεις του ΣΥΝ σε μία κίνηση, ώστε από την διακήρυξη των ιδρυτικών μας καθηκόντων να περάσουμε πιο αποφασιστικά στην υλοποίησή τους. Στόχος του, ειδικότερα, είναι να κεφαλαιοποιηθούν

ως ένα συλλογικό κεκτημένο τα βήματα που έχουν ήδη γίνει προς αυτή την κατεύθυνση, αλλά και τα τεθούν οι βάσεις για μια ουσιαστική και συνεπή προσπάθεια στο μέλλον. Φιλοδοξία του είναι να καταστήσει το ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟ μια δύναμη με πρωταγωνιστική συμβολή στον θεωρητικό και προγραμματικό εξοπλισμό της Αριστεράς της εποχής μας. Η φιλοδοξία αυτή, δεν πρέπει και δεν μπορεί να κατανοηθεί με όρους αυταρέσκειας ή ηγεμονισμού αλλά με όρους ευθύνης και των αυξημένων απαιτήσεων που περικλείει.

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΜΕΣΩΝ ΣΤΟΧΩΝ…

Η συζήτηση για το «πρόγραμμα της Αριστεράς» είναι μια συζήτηση για τις αξίες της Αριστεράς, για την ιστορική φάση που διανύουμε και το χαρακτήρα της, για τη συγκεκριμένη κατάσταση της συγκεκριμένης κοινωνίας στην οποία ζούμε και τα καθήκοντα που απορρέουν απ' αυτήν. Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά μπορούν να εκφραστούν με διαφορετικούς τύπους προγραμμάτων.

Στην παρούσα φάση, οι προγραμματικές ανάγκες του ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ καθορίζονται από τους άμεσους και τους απώτερους στρατηγικούς στόχους του.

Άμεσος στόχος μας είναι να καταστήσουμε το ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟ, ένα αυτοπροσδιοριζόμενο χειραφετημένο και διακριτικό Αριστερό πόλο, πολιτική προέκταση των κοινωνικών κινημάτων, σε διάλογο και συμπόρευση μαζί τους.

Αυτό απαιτεί ένα πρόγραμμα συγκεκριμένων στόχων που θα εκφράζουν τα προβλήματα και θα στηρίζουν τους αγώνες των εργαζόμενων και ταυτόχρονα θα δίνουν απαντήσεις στα ώριμα προβλήματα της κοινωνίας από μια σκοπιά εναλλακτική προς τις αξίες και τις πολιτικές του νεοφιλελευθερισμού. Για το σκοπό αυτό δεν αρκούν τα γενικά συνθήματα, ούτε μόνο οι αρνήσεις. Απαιτούνται αντίθετα, συγκεκριμένες προτάσεις με θετικό περιεχόμενο, ικανές να συσπειρώνουν και να κερδίζουν ευρύτερες κοινωνικές συγκαταθέσεις. Αυτό προϋποθέτει ζωντανή επαφή με την πραγματικότητα, ενεργή συμμετοχή στα κινήματα και στις πρωτοβουλίες πολιτών, αξιοποίηση των εμπειριών τους, συλλογικές και δημοκρατικές διαδικασίες «παραγωγής πολιτικής».

Τέτοια προγράμματα μπορούν και πρέπει να συγκροτούνται σε εθνικό αλλά και σε τοπικό, περιφερειακό επίπεδο, σε επίπεδο κλάδων ή τομέων της οικονομίας και της κοινωνίας και να φιλοδοξούν να αποτελούν αντικείμενο διαλόγου και μέσο συσπείρωσης ευρύτερων δυνάμεων της Αριστεράς και της οικολογίας.

4. ...ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΣ

Ταυτόχρονα, όμως, ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ, ως δύναμη ριζικής αλλαγής και μετασχηματισμού της κοινωνίας έχει ανάγκη από ένα προγραμματικό εξοπλισμό που θα καλύπτει τις απαιτήσεις αυτού του ευρύτερου ιστορικού ορίζοντα των στρατηγικών του επιδιώξεων.

Αυτό απαιτεί το άνοιγμα μιας συζήτησης για τον νέο καπιταλισμό της εποχής μας, τις αντιθέσεις του, τις κοινωνικές τάξεις, τα υποκείμενα της αλλαγής. Μία επίκαιρη ανάλυση για τις παλιές και τις νέες μορφές αποξένωσης και αλλοτρίωσης είναι αναγκαία. Το ίδιο αναγκαία είναι μια κριτική επαναξιολόγηση των διαμορφωμένων αντιλήψεων για την «πρόοδο», την «ανάπτυξη» για την «εξουσία», για το περιεχόμενο του αντικαπιταλισμού, στην εποχή μας, για τον ίδιο το σοσιαλισμό.

Είναι λάθος ότι η ανάπτυξη του κινήματος από μόνη της θα δώσει απαντήσεις σε όλα τα προβλήματα. Αντίθετα, η ίδια η ανάπτυξη των κινημάτων θέτει ερωτήματα που η απάντησή τους αποκαλύπτει τα όρια πολλών από τα θεωρητικά εργαλεία μας.

Δεν είναι επίσης, σωστή η άποψη ότι οι λαοί ενδιαφέρονται μόνο για το «άμεσο συμφέρον τους». Οι άνθρωποι έχουν ανάγκη από μια ερμηνεία του κόσμου, από μια κατανόηση της πραγματικότητας που ζουν, των όρων και των μέσων της αλλαγής της, έχουν ανάγκη από συλλογικά οράματα και συλλογικές φιλοδοξίες.

5. ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ

Ο κόσμος γύρω μας, η κοινωνία, αλλάζει ταχύτητα. Ο Μαρξ όσο κανείς άλλος διανοητής κατανόησε τη δυναμική του καπιταλισμού σε σχέση με όλα τα προηγούμενα κοινωνικά συστήματα, και την ενδογενή ανάγκη του να επαναστατικοποιεί διαρκώς τα μέσα και τους όρους παραγωγής. Οι εκμεταλλευτικές, καταπιεστικές, αλλοτριωτικές ακόμη και

καταστροφικές διαστάσεις που έχει η διαδικασία αυτή είναι συστατικό χαρακτηριστικό της.

Η κατανόηση των αλλαγών που συντελούνται όμως, η διατύπωση εναλλακτικών προτάσεων και πολιτικών απαιτεί τη συνειδητή θεωρητική και πολιτική παρέμβαση της Αριστεράς.

Πρέπει να το αναγνωρίσουμε τολμηρά. Οι αναλύσεις και οι προσπάθειες της Αριστεράς στο πεδίο αυτό έχουν μείνει πίσω. Το κενό αυτό μπορεί και πρέπει να καλυφθεί τώρα με εντονότερες προσπάθειες. Όμως το καθήκον αυτό, διαπλέκεται σήμερα μ'ένα δεύτερο. Η Αριστερά της εποχής μας προέρχεται από μια ιστορική ήττα. Μπορούμε να την υπερβούμε μόνο αν την αναγνωρίσουμε.

Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης παρέσυρε, με τη μία ή την άλλη μορφή, όλες τις πολιτικές εκδοχές της Αριστεράς, ακόμη και εκείνες που είχαν διαμορφώσει τη φυσιογνωμία τους σε ευθεία αντιπαράθεση με τις σταλινικές ή μετασταλινικές απόψεις και πρακτικές που κυριάρχησαν στη χώρα που γνώρισε τη μεγάλη επανάσταση του 1917. Τόσο το γεγονός όσο και οι ιστορικές συνέπειες αυτής της ήττας δεν πρέπει κατά κανένα τρόπο να αγνοηθούν ή να υποτιμηθούν. Προκειμένου να προσεγγίσει ξανά η Αριστερά τον κόσμο των ταπεινών και των καταφρονεμένων, προκειμένου να γίνει ο λόγος της ξανά πειστικός και επίκαιρος, οφείλει αυτός να αναγνωρίσει όχι μόνο το γεγονός αυτής της ήττας, αλλά κυρίως το ότι είναι αποκλειστική ευθύνη της ίδιας της Αριστεράς η πλήρης αυτοκριτική διερεύνηση των βαθύτερων και ουσιαστικότερων λόγων που οδήγησαν εκεί. Ο κόσμος θα εμπιστευθεί ξανά την Αριστερά μόνον αν η δράση και ο λόγος της αποδεικνύουν καθημερινά και προς κάθε κατεύθυνση πως η ίδια έχει αφομοιώσει τα αντίστοιχα διδάγματα και πως, αν βρεθεί ξανά στο κέντρο της πολιτικής σκηνής, δεν θα οδηγήσει τον κόσμο σε ανάλογες ήττες και ανάλογα αδιέξοδα. Έτσι ο αναγκαίος σε κάθε περίπτωση θεωρητικός και προγραμματικός εξοπλισμός της Αριστεράς δεν αφορά μόνο την επαρκή αντιμετώπιση των νέων δεδομένων που αναδεικνύει αδιάκοπα η κοινωνική κίνηση, αλλά και την αυτοκριτικά υπεύθυνη αντιμετώπιση ολόκληρης της δικής της ιστορίας.

Τα όποια, λοιπόν, επιμέρους ή γενικότερα προγράμματα, αποτελούν «στιγμές» και «βηματισμούς» ενός ευρύτερου έργου που πρέπει να αναληφθεί και αφορά στον θεωρητικό, ιδεολογικό και προγραμματικό επανεξοπλισμό της Αριστεράς. Ένα έργο με διπλή στόχευση: την αντιμετώπιση των νέων δεδομένων της εποχής μας και την υπεύθυνη αυτοκριτική αντιμετώπιση της δικής της ιστορίας.

6. ΟΙ ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Σήμερα όπου έχει αρχίσει να κλονίζεται η «ενιαία σκέψη», η αναγκαιότητα της θεωρίας για την εδραίωση της Αριστεράς και για την ανάπτυξη του πολύπλευρου αγώνα της γίνεται επιτακτική και απολύτως επίκαιρη.

Η θεωρία της Αριστεράς δεν συνιστά απλώς μια θεωρία ανάμεσα σε άλλες. Αυτή συγκροτεί ένα τρόπο θέασης του κόσμου, μια ιδιαίτερη σκοπιά, που εδράζεται σε απαράκαμπτες αξίες. Αυτές είναι αξίες υλικές γιατί απορρέουν ευθέως από την κοινωνική σύγκρουση, αποτελώντας θεμελιώδες συστατικό του αγώνα εκείνων που σε όλα τα πλάτη της γης και σε όλες τις εποχές μάχονταν και μάχονται ενάντια σε κάθε μορφής εκμετάλλευση και καταπίεση. Για Ελευθερία και Ισότητα για όλους, αδελφότητα προς όλους, Δικαιοσύνη παντού.

Έτσι αυτές είναι αξίες λυτρωτικές, αξίες που συνιστούν την ίδια τη ψυχή της Αριστεράς. Ερήμην τους, ακόμη και η αρτιότερη επιστημονική ή φιλοσοφική πραγματεία καθίσταται ψυχρό εργαλείο το οποίο ο αντίπαλος μπορεί να χρησιμοποιεί κατά βούλησιν. Για αυτές τις αξίες η Αριστερά στρατεύεται στον αγώνα της, αυτές είναι οι αξίες που θεμελιώνουν τη θεωρία της, αυτές είναι οι αξίες που η θεωρία αυτή υπηρετεί και επεξεργάζεται.

Στις καταβολές της θεωρίας της Αριστεράς βρίσκεται το κίνημα ιδεών που ονομάστηκε Διαφωτισμός. Ωστόσο ούτε ο Διαφωτισμός υπήρξε ένας ούτε υπάρχει μόνο μία θεωρητικά νόμιμη ανάγνωση των εκδοχών και των απολήξεών του. Σήμερα που έχουν κλονιστεί οι περισσότερες αριστερές βεβαιότητες, είμαστε υποχρεωμένοι να καταβάλλουμε ολόκληρο τον απαιτούμενο κόπο προκειμένου να καταστήσουμε ξανά επίκαιρο το έργο των μεγάλων θεωρητικών της Αριστεράς μέσα σε ολόκληρο το πλέγμα των αναφορών και των

παραπομπών τους, ανασυγκροτώντας παράλληλα, κριτικά και δημιουργικά, ολόκληρη τη σύνθετη γενεαλογία που οδήγησε σε εκείνο.

Στόχος ενός τέτοιου πολυσύνθετου έργου οφείλει να είναι η οικοδόμηση μιας ισχυρής και ταυτόχρονα ανοικτής θεωρίας, ικανής να αναγνωρίζει κάθε στιγμή και να απαντά με επάρκεια τόσο στα νέα ζητήματα που αναδεικνύει η κοινωνική κίνηση όσο και σε εκείνα που θέτει αδιάκοπα ο ίδιος ο θεωρητικός πόλεμος.

7. ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΔΟΓΜΑΤΙΣΜΟ

Εστία της θεωρίας της Αριστεράς εξακολουθεί να παραμένει το έργο του Μαρξ. Αυτό, όμως, δεν έχει λύσει ούτε μπορούσε να έχει λύσει όλα τα προβλήματα που η κοινωνική κίνηση είχε και έχει αναδείξει και μέλλει ακόμη να αναδείξει. Για αυτό έχουν αναπτυχθεί πολλοί «μαρξισμοί» που όλοι επιζητούν νόμιμα την αμέριστη προσοχή μας. Επιπλέον, το ίδιο είναι έργο ιδιαίτερα σύνθετο που λειτουργεί σε πολλά επίπεδα ταυτόχρονα ενώ η Αριστερά έχει πληρώσει ακριβά την υπεραπλούστευσή του, τον συμψηφισμό των επιπέδων του και την αδίστακτη εργαλειοποίησή του.

Επειδή το έργο του Μαρξ, όπως άλλωστε κάθε ανθρώπινο έργο, δεν αποτελεί πανάκεια, η θεωρία της Αριστεράς οφείλει να είναι μόνιμα ανοιχτή σε νέα θέματα και νέες προσεγγίσεις. Η ανισότητα της γυναίκας και τα πολύπλευρα ζητήματα του κοινωνικού φύλου, τα απολύτως επείγοντα ζητήματα που θέτουν οι οικολογικές προσεγγίσεις αναφορικά με ολόκληρο το πλέγμα σχέσεων ανάμεσα στο φυσικό, το ανθρώπινο και το κοινωνικό, οι μορφές εξουσίας που δομούν την καθημερινότητά μας, το πλέγμα θεσμών και πρακτικών που επιβάλλουν συγκεκριμένους συσχετισμούς μεταξύ λόγου και σιωπής, δικαιωμάτων και αποκλεισμών, «κανονικού' και «αποκλίνοντος», ο χειρισμός του φαντασιακού και η συνεπαγόμενη πολύμορφη διαστροφή της επιθυμίας, η υπαγωγή του συμβολικού στις «αξίες» που διέπουν τη λειτουργία της τηλεόρασης και των «παιχνιδιών» της, είναι μερικά ζητήματα με τα οποία το έργο του Μαρξ και των άμεσων επιγόνων του δεν είχε ουσιαστικά καταπιαστεί. ζητήματα που επιβάλλουν την κριτική επανεξέταση πολλών κεντρικών αρμών της θεωρίας της Αριστεράς.

Ο ΣΥΝ έχει ήδη αναγνωρίσει τόσο την ύπαρξη όσο και τον επείγοντα χαρακτήρα πολλών από τα ζητήματα αυτά και προσπαθεί να απαντήσει πολιτικά και προγραμματικά. Όμως εδώ η πολιτική τοποθέτηση προηγείται κατά πολύ της θεωρητικής εμβάθυνσης, ενώ ταυτόχρονα η παράθεση των θεμάτων και αντίστοιχων αιτημάτων μέσω ενός απλού «και» τείνει να αποκρύψει την επιτακτική ανάγκη της τελευταίας. Απαιτείται ολόκληρος εκείνος ο κόπος που θα αναθεμελιώσει κριτικά τη θεωρία της Αριστεράς με τρόπους που να την καθιστούν ικανή να αρθεί στο ύψος της αντίστοιχης προγραμματικότητας.

Οι σχέσεις θεωρίας και πολιτικής, ωστόσο, είναι ιδιαίτερα πολύπλοκες και απαγορεύουν τόσο την υπαγωγή της πολιτικής στην ιδιοτελή κωδικοποίηση της θεωρίας όσο και την απόκρυψη ή υποβάθμιση των θεωρητικών προταγμάτων μέσω της υποταγής τους στις εκάστοτε πολιτικές σκοπιμότητες. Η θεωρία μπορεί και πρέπει να εμπνέει, να καθοδηγεί και να ελέγχει διακριτικά και με λεπτότητα την πολιτική ενώ τα αποτελέσματα της πολιτικής δράσης μπορεί και πρέπει να ελέγχουν, με τρόπο μετρημένο και ανοιχτό, τη θεωρία, οδηγώντας ενδεχομένως ακόμη και σε σημαντικές τροποποιήσεις της. Αλλά καμιά από αυτές τις σχέσεις δεν μπορεί να είναι ορισμένη άπαξ δια παντός, καθορισμένη μονοσήμαντα, υποκείμενη σε κανόνες άκαμπτους. Μόνον με αυτούς τους όρους και υπό αυτούς τους περιορισμούς η θεωρία της Αριστεράς και η πολιτική της μπορούν να συμβαδίζουν ενισχύοντας η μια την άλλη ώστε ο αγώνας ενάντια σε κάθε μορφή ετερονομίας, ο αγώνας υπέρ της ολόπλευρης χειραφέτησης να αποβαίνει νικηφόρος.

Το έργο αυτό μακρόπνοο και παγκόσμιο από τη φύση του, δεν περιορίζεται στα όρια ενός κόμματος ή μιας χώρας, αλλά αποτελεί μια παγκόσμια διαδικασία, στην οποία πρέπει να αποκτήσουμε τη δυνατότητα ενεργής συμμετοχής.

Τα «προσυνέδρια» που οργανώσαμε, πολλά από τα οποία είχαν ένα τέτοιο προσανατολισμό, έδειξαν όχι μόνο τις απαιτήσεις του εγχειρήματος, αλλά και τις υπαρκτές δυνατότητες αποφασιστικής προώθησής του. Στη χώρα μας υπάρχει μια κρίσιμη μάζα διανοούμενων και σκεπτόμενων Αριστερών, μέσα και πέρα από το ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟ με δυνατότητες και διαθεσιμότητα συμβολής στο έργο αυτό. Επίσης, πέρα από την παγκοσμιοποίηση του καπιταλισμού, υπάρχει και μια παγκοσμιοποίηση των ιδεών, των προβληματισμών και των συζητήσεων που με τη βοήθεια των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας επιτρέπει σε σκόρπιες προσπάθειες να συγκροτούν μια παγκόσμια συλλογική σκέψη.

Η αξιοποίηση αυτών των δυνατοτήτων, απαιτεί και σύγχρονες οργανωτικές μορφές και πρακτικές διαλόγου, που πρέπει να κατακτήσουμε.

8. Η ΥΠΟΝΟΜΕΥΣΗ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΙΔΕΑΣ

Η Αριστερά, στις διάφορες εκδοχές της σφράγισε την κοινωνική και πολιτική ιστορία της ανθρωπότητας στον 20ο αιώνα. Αυτό ισχύει και για την Αριστερά στη χώρα μας. Στις διάφορες ιστορικές περιόδους εξέφρασε το «πνεύμα αντίστασης» που χαρακτηρίζει τον Ελληνικό λαό. Υπερασπίσθηκε τα δικαιώματά του και συνέβαλλε σε ότι έχει κατακτηθεί στο πεδίο της δημοκρατίας της κοινωνίας του πολιτισμού.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ, αντιμετωπίζει με σεβασμό τους αγώνες και τις θυσίες των προηγούμενων γενιών των Αριστερών. Ταυτόχρονα, όμως, θεωρεί αναγκαία μια κριτική στάση απέναντι στη συλλογική ιστορία του Αριστερού κινήματος, τους όρους με τους οποίους ειδικότερα συγκροτήθηκε το σοσιαλιστικό όραμα και διαμορφώθηκε η συνείδηση μιας νέας κοινωνίας.

Παρόλο, που ο Μαρξ ουδέποτε διατύπωσε το σοσιαλισμό ως μια προκατασκευή του μέλλοντος, ιδίως μετά το θάνατο του Λένιν επιχειρήθηκε μια «μοντελοποίηση» του μέλλοντος στη βάση των εμπειριών της ΕΣΣΔ. Αντί για μια ορμητική ανάπτυξη της θεωρίας επήλθε το «πάγωμα» των θεωρητικών αναζητήσεων, ή σχηματοποίηση της στρατηγικής της Αριστεράς με τη μορφή «σταδίων» και «φάσεων» που ορίζονταν ερήμην της κοινωνικής δυναμικής. Οι προβληματισμοί του οικολογικού του φεμινιστικού κινήματος αγνοήθηκαν. Η «ανάπτυξη» εξειδανικεύθηκε. Κριτικές απόψεις και θεωρητικές αναζητήσεις διαβλήθηκαν ή ετίθεντο στο περιθώριο από μια αντίληψη καθεστωτική.

Από την άλλη πλευρά η σοσιαλδημοκρατία, ταύτισε τον σοσιαλισμό με το κράτος και την κρατική παρέμβαση, ενώ βαθμιαία εγκατέλειψε όχι μόνο τον στόχο της υπέρβασης του καπιταλισμού, αλλά και τις μεταρρυθμίσεις με κοινωνικό περιεχόμενο. Ετσι, σήμερα, ο όρος «μεταρρύθμιση» ακόμη κι όταν δεν αντικαθίσταται από τις «διαρθρωτικές αλλαγές» ταυτίζεται με τις ιδιωτικοποιήσεις, την απορύθμιση των αγορών εργασίας και των εργασιακών σχέσεων και την υιοθέτηση γενικά της Νεοφιλελεύθερης λογικής.

Η αξιοπιστία της σοσιαλιστικής ιδέας, συνεπώς, υπονομεύθηκε με διαφορετικό τρόπο, μέσα και από τις δύο κύριες διαδρομές του ιστορικού Αριστερού κινήματος.

Έτσι, πολύ πριν την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, το όραμα της Αριστεράς για μια κοινωνία ελευθερίας και δικαιοσύνης είχε χάσει την πειστικότητα και την ελκτικότητά του.

9. ΓΙΑ ΕΝΑ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ ΜΕ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Ο Μάης του '68 σηματοδοτεί μία νέα φάση αναζητήσεων και κινημάτων που ακόμη κι όταν δεν έχουν άμεσο αντικαπιταλιστικό χαρακτήρα αναδεικνύουν μια ευρεία ατζέντα αιτημάτων που υπερβαίνουν τα όρια του καπιταλισμού. Ο Ευρωκομουνισμός στην Ευρώπη, η Νέα Αριστερά στις ΗΠΑ, τα νέα κοινωνικά κινήματα, αποτελούν διαφορετικούς τρόπους πρόσληψης της ίδιας ανάγκης που αναφέρεται στη σύνδεση του αγώνα για το σοσιαλισμό με τον αγώνα για την διεύρυνση και ουσιαστικοποίηση της δημοκρατίας, στην υπέρβαση του οικονομισμού και για τη σύνδεση των οικονομικών αιτημάτων με αιτήματα πολιτισμού και τρόπου ζωής.

Μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ και την αρχική αναδίπλωση, κάνει την εμφάνιση του ένας νέος ριζοσπαστισμός, που λειτουργεί ως ένα κίνημα δράσης και σκέψης ταυτόχρονα, ως ένα εργαστήρι νέων ιδεών και μεθόδων. Αιτήματα με αξιακά φορτία και μορφές άμεσης δημοκρατίας, τοπικές δράσεις και παγκόσμιες αναφορές, κινήματα μονοθεματικά η «ολιστικά» συνθέτουν έναν ορίζοντα που παρά την πολυμορφία και την πολυχρωμία του παίρνει εξ αντικειμένου έναν χαρακτήρα κριτικής και αμφισβήτησης όχι μόνο του Νεοφιλελευθερισμού, αλλά και του ίδιου του καπιταλισμού.

Στη βάση αυτών των καταβολών και των νέων εμπειριών το όραμα της Αριστεράς επανασυνδέεται με τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη, εμπλουτίζεται με τις αξίες του οικολογικού και του φεμινιστικού κινήματος. Αναζητά τα ερείσματα της αναγκαιότητας και της πειστικότητάς του όχι σ' ένα υπερβατικό μέλλον, αλλά μέσα στην ίδια την υπαρκτή κοινωνία, τις αντιθέσεις της και τις αντιστάσεις της και κατατίθεται ως η οριστική διέξοδος από τις βαρβαρότητες των πολέμων, των οικολογικών καταστροφών της

εκμετάλλευσης και της πολύμορφης αποξένωσης του σημερινού ανθρώπου από τα επιτεύγματα του δικού του πολιτισμού.

10. ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ...

Για την προσέγγιση των στόχων αυτών, μία νέα στρατηγική είναι αναγκαία. Πρώτον, γιατί πρέπει να ενσωματώσουμε σ' αυτήν την πείρα και τα διδάγματα του παρελθόντος που η αξιολόγηση του τελευταίου μας επιτρέπει να εξάγουμε. Δεύτερον, γιατί ο καπιταλισμός δεν είναι πια αυτός που ήταν όταν διαμορφώθηκε το βασικό οπλοστάσιο της Αριστεράς. Δεν είναι καν αυτός που ήταν στις δεκαετίες μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, με το κράτος πρόνοιας, τη σχετικά πλήρη απασχόληση, και τη σταθερή άνοδο της αγοραστικής δύναμης των μισθών. Ο καπιταλισμός εκείνος ήταν μια συγκεκριμένη ιστορική μορφή του, περιορισμένη στο χώρο και το χρόνο, παροδική, όπως αποδείχθηκε.

Μία νέα στρατηγική πρέπει να θεμελιωθεί τώρα στη βάση του νέου καπιταλισμού που αναδύεται της νέας – παροδικής κι αυτής – αλλά προς το παρόν κυρίαρχης μορφής του.

Αυτό το νέο καπιταλισμό πρέπει να τον αναλύσουμε. Αλλά μπορούμε από τώρα να διαπιστώσουμε ορισμένα χαρακτηριστικά.

- Κύρια χαρακτηριστικά του νέου καπιταλισμού είναι η **γενικευμένη εμπορευματοποίηση** των προϊόντων της ανθρώπινης δραστηριότητας, της γνώσης και των φυσικών πόρων, καθώς και ο **κατακερματισμός και η υπερεκμετάλλευση της εργασίας**, μέσα από ελαστικές και άτυπες μορφές απασχόλησης, την επέκταση της μερικής απασχόλησης, των υπεργολαβιών και της «επινοικίασης» εργαζομένων, με τελικό αποτέλεσμα τη γενίκευση της ανασφάλειας, στην εργασία και στη ζωή.

- Ο νέος καπιταλισμός αναπτύσσεται στο έδαφος μίας οικολογικής κρίσης, που η λειτουργία του την οξύνει. Ετσι, η βασική αντίθεση, ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία διαπλέκεται με τις αντιθέσεις που πηγάζουν από την σχέση του διαμορφωμένου τρόπου παραγωγής και κατανάλωσης και τις ανάγκες της οικολογικής βιωσιμότητας και αειφορίας.

- Σημαντικές αλλαγές επέρχονται στη διαστρωμάτωση της κοινωνίας, αλλά και στο εσωτερικό της εργατικής τάξης. Η αύξηση της μισθωτής εργασίας, η διεύρυνση της απασχόλησης στις υπηρεσίες, η αύξηση της απασχόλησης των γυναικών, η διαμόρφωση ενός στρώματος «εργαζομένων φτωχών» εργαζόμενων, δηλαδή, με περιορισμένα δικαιώματα και αμοιβές, καθώς και η διαμόρφωση ενός στρώματος κοινωνικά αποκλεισμένων που δεν συμμετέχουν καν στην αγορά εργασίας συνιστούν τις πιο ορατές αλλαγές.

- Αυτός ο νέος καπιταλισμός αναπτύσσεται σε βάρος των δημοσίων αγαθών, που ο χώρος τους μειώνεται προς όφελος του κόσμου των εμπορευμάτων. Οι «χώροι» αυτοί που απελευθερώνονται μέσα από τις ιδιωτικοποιήσεις και τη συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους, γίνονται εστίες συσσώρευσης και συγκέντρωσης του κεφαλαίου.

- Αυτός ο νέος καπιταλισμός ενσωματώνει στοιχεία της Κεϋνσιανής ρύθμισης που τίθεται υπό την ηγεμονία του Νεοφιλελευθερισμού. Αρα, η βάση της παλιάς σοσιαλδημοκρατικής πολιτικής αποδιαρθρώνεται, «ενσωματώνεται» και επικυριαρχείται από το Νεοφιλελευθερισμό. Αυτό ακριβώς εκφράσθηκε με τις πολιτικές της Κεντροαριστεράς.

- Στις νέες αυτές συνθήκες, ο παλιός μεταρυθμισμός δεν είναι πλέον αποδεκτός ούτε καν ανεκτός από την κυρίαρχη λογική του κεφαλαίου. Ακόμη και απλά μεταρυθμιστικά αιτήματα του παρελθόντος αποκτούν τώρα ριζοσπαστικό χαρακτήρα, αφού συγκρούονται με τα συγκροτημένα συμφέροντα. Η λογική των αναγκών και η λογική του κέρδους, συγκρούονται πλέον στο επίπεδο της καθημερινής ζωής των πολιτών, όχι μόνο στους χώρους εργασίας, αλλά σε όλο το φάσμα των εκδηλώσεων της ζωής.

- Ετσι, ένας νέος μεταρυθμισμός γίνεται αναγκαίος μόνο που αυτός έχει μέσα του τις απαιτήσεις ενός κοινωνικού ανταγωνισμού πολύ οξύτερου απ᾽ ότι στο παρελθόν. Διλήμματα του παρελθόντος και διαχωρισμοί, ανάμεσα σε μεταρυθμιστικές και επαναστατικές εκδοχές της Αριστεράς, η ίδια η κάθετη και με σινικά τείχη διάκριση ανάμεσα στη μεταρύθμιση και την επανάσταση, και αν ακόμη δεν έχουν χάσει το

νόημα που στο παρελθόν απόκτησαν σίγουρα τίθενται σήμερα με ριζικά νέους όρους αναζητούν τα επίκαιρα νοήματά τους και συσχετισμούς.

11. .... ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΗΓΕΜΟΝΙΑ

Η στρατηγική της Αριστεράς πρέπει να είναι νέα, δηλαδή, επίκαιρη, αλλά και να έχει ως στόχο την ηγεμονία των αξιών και των ιδεών της.

Πρέπει να διδαχθούμε από το θεωρητικό οπλοστάσιο της Αριστεράς τις εμπειρίες μας, αλλά και από τους αντιπάλους μας. Ο Νεοφιλελευθερισμός δεν είναι μια πολιτική διαχείρισης του καπιταλισμού. Είναι ένα σχέδιο, που στόχο έχει και προσωρινά το πέτυχε, την ηγεμονία των ιδεών του πάνω στην κοινωνία, εμφανίζοντας τις τελευταίες ότι προάγουν όχι το ταξικό συμφέρον του κεφαλαίου αλλά το γενικό συμφέρον της κοινωνίας. ΝΑΙ

Ότι, όμως, για το Νεοφιλελεύθερο σχέδιο είναι ένα τέχνασμα, για την Αριστερά είναι η ουσία της πολιτικής της. Μόνο που εδώ, το ζητούμενο δεν είναι μηχανιστική ή και αυθαίρετη αναγωγή του ταξικού σε γενικό συμφέρον, ή το αντίθετο. Το «ταξικό» γίνεται «γενικό συμφέρον» αν αποτελεί όρο ύπαρξης και αναπαραγωγής της κοινωνίας. Το «δίκιο του εργάτη» είναι «νόμος» της κοινωνίας όχι επειδή συμφέρει τον εργάτη, αλλά επειδή και όταν το δίκαιο αυτό είναι όρος ύπαρξης της κοινωνίας, προάγει το γενικό συμφέρον της.

Μια στρατηγική, λοιπόν, με στόχο την ηγεμονία απαιτεί ανοιχτά μέτωπα ενάντια στον οικονομισμό, τον εργατισμό, αλλά και στη λογική της «συναίνεσης» και της υποταγής των δυνάμεων της εργασίας σε στρατηγικές υποβάθμισής τους στο όνομα του «γενικού συμφέροντος».

Οι σχέσεις τάξης – κοινωνίας, ειδικού και γενικού (συμφέροντος) υπεισέρχονται και στο εσωτερικό της Αριστεράς, στις σχέσεις των Αριστερών κομμάτων, μεταξύ τους, και με τα κοινωνικά κινήματα.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ αγωνίζεται όχι για να ηγεμονεύσει ο ίδιος πάνω στα κινήματα ή πάνω σε άλλες δυνάμεις της Αριστεράς, αλλά για να ηγεμονεύσουν οι αξίες της Αριστεράς μέσα στην κοινωνία, να μετατοπισθεί ο συνολικός άξονας των ιδεών και των αξιών, που κυριαρχούν στην κοινωνία προς τα Αριστερά.